

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

בנתיבות אמונים מעמקה של הפרשה בעניני אמן ותפלה

"אתם נצבים" - לתפלה בראש השנה

מדוע נפלא זה רגיל היה הגה"צ רבי נתן ווקטפניגול זצ"ל להקריא בקול בוכים לפני התקיעות בהיכלה של ישיבת לייקווד הפטרייה, תוך שהוא מדגיש כי בדברי המדריך רואים בפרוש שבתפלות הימים הנוראים טמונה בחינה של קדושת בית המקדש.

בדבריו הקפיד להדגיש: "עבודת היום היא התפלה ותו לא! אל לנו לחשוב על העבר או על העתיד, רק על ההווה - על סדר התפלה הכתוב לפנינו בפרע זה במחזור" (קדוש אלו"ה פרק יח).

מספר על רבי חיים פרידלנדר זצ"ל שפאשר חלה במחלה האימה בערב ימיו, מה שהתגלה בצלום שנים אקראי, הגיב לבשוורה הקשה במשפט אחד: "מי יודע, יתכן כי בתפלה נרגשת יותר בראש השנה יכול הייתי למנע זאת מעצמי" - אמר ולא יסף (שענו המועד ר"ה עמוד קעט).

פסוקי דזמרה

המגיד ממעזריטש זיע"א היה מעורר את קהל חסידיו לשים לב לכך שמונה ההמון הוא להתפלל בראש השנה וביום הכפורים את תפלות העמידה מלה במלה, בכונה מיוחדת יותר מימות השנה. לבס נתון למלות תפלות אלו ויראים הם שלא להפסל חלילה במחשבה זרה וכיוצא בזה, וכל זאת משום שלשון התפלה המיוחדת לזמנים הנוראים מעוררת מאד את כונתם.

ואלו לפסוקי דזמרה רב העולם אינם מקדישים מאמץ מיוחד, כי הרי הם לפנייהם פדבר ישן שכבר דעו בו משך כל השנה, וממילא אין הם מגיעים דרךם להתפעלות.

הדגיש המגיד שיש להזהר מאד גם בחלק זה של התפלה, כי אמנם תפלת העמידה היא העקרית, ובה מדבר האדם משום לפני המלך, אבל כבר תמהו חז"ל כיצד יוכל אדם שאין ברשותו מפתחות החרצ להכניס אל הבית?

פסם של פסוקי דזמרה גדול הוא עד מאד להכניע ולהכריח את כל המקטרגים והמעכבים את התפלה, וביחוד ביום ראש השנה שבו אנו זקוקים להם ביותר. לכן יש להקפיד לאומנם בכונת הלב, באימה וביראה, וכך נזכה שיתקבלו כל תפלותינו באתהבה (לקוטים יקרים אות קלד).

עניית אמן

בדברים חוצבי להבות הפליג בעל 'חמדת ימים' (ח"ג יו"כ פ"א) בחשיבותה של עניית אמן בכלל ועניית אמן בימים הנוראים בפרט, ונתיק מקצת דבריו: "ומאנה הנחם נפשי על כמה בוערים בעם אשר תבוע הארץ לקולם לענות אמן כשהשליח צבור אומר בימים האלה... היום תאמצנו... ומזריים עצמם ומזוזים את בניהם הקטנים עם הגדולים לענות אמן בקול רם ובכל כחם, לא ייעפו ולא ייגעו... ובשומעם קדיש ובברכות - אין קול ואין עונה! ועשו את השפיל עקר ואת העקר טפל".

את דבריו הטעים הוא במשלו: "והמה דומים לקהל גדול שהיו מברכים למלך בשור ודם בצאתם לקראתו, ועונים כל העם בקול גדול אמן". ואחד מהעבדים העומדים לפני עמד ולא ענה אמן, ואלו כשהמשיכו לבקש ולומר [כדרכם]: "תן בלבנו ונלב כל יועציו לעשות טובה עמנו", התחיל שמח ועונה אמן בקול רם... היש מבהה כבוד המלך גדול מזה?

...ואם למלך בשור ודם פך, קול וחמר בן בנו של קל וחמר, מה יעשו הבוערים בעם ליום פקודה... ועליהם נאמר: ולא אתי קראתי יעקב כי יגעתי בי ישראל - 'בי' דוקא".

רבים עמדו על סמיכותה של פרשת נצבים לראש השנה, וכבר נתנו לכך רבותינו הראשונים סימן: 'קומו ותקעו' - 'קומו' - פרשת נצבים, וקראת תמיד לפני 'תקעו' - ראש השנה (ראה אבודרהם - סיני פרשיות).

עוד הביאו בשם הזר הקדוש שבכל מקום שכתוב היום' - הפנה בפסוק היא ליום ראש השנה. ואף כאן רמזה התורה בפסוק הראשון שבפרשה: "אתם נצבים היום כלכם" ליום ראש השנה שבו עומדים כל ישראל יחד בתשובה ובתפלה לפני המקום ברוך הוא, וכל אחד מהם, הקטן והגדול, מתאמץ להוסיף ולעשות נחת רוח רבה יותר לפניו ותבדור (פרדס יוסף הקדוש).

ויתנו לה כתר מלוכה

בעל התפארת שלמה מראדומסק (ראש השנה) כתב כי בפסוק זה מלמדת אותנו התורה את הדרך הישרה שבה ידבק האדם בגשותו לתפלה לפני אדון כל עולמים בראש השנה: לתפלה הוא 'לפני ה' אלקיכם' - ירפו את כל כחותיו לתפלה על צער השכינה.

והוסיף התפארת שלמה שרמזו חז"ל לכך באומנם (ראש השנה ח א): "מלך וצבור - מלך נכנס תחלה" - כאשר קיימת בחירה לפני האדם על מה לכוון בתפלתו - 'מלך נכנס תחלה'! עליו לכוון על כבוד מלכות שמים. לפני שיכוון על צרכיו שלו ועל צרכי הכלל. והסביר שהסבה לדבר היא שכל אדם הרוצה לזכות ברחמים וחסדים מידו ותבדור, אין לו אלא לתלות בו בטחונו ולהשפיל דעתו לפניו, וממילא יתמלאו כל משאלות לבו לטובה. אף השכינה הקדושה - אין עוזר לה בלתי אם נתעורר אנו תחלה בהתעוררות דלתתא, ולפיכך עלינו לבכור להקדימה בבקשתנו מלמלהתדים צרת נפשנו.

פעיו זה כתב גם בעל 'סוד ושרש העבודה' (שער האייתו פ"א) כי עקר התפלות בימים הנוראים הוא שיתקדש שמו הגדול בכל העולם, לכן בראש השנה צריך האדם להצטרף בקרבו ולבכות מאד על חלול שמו הגדול בסערת הגלות, יותר מבכיתו על צרת עצמו.

הגאון רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל הביא בדרשותיו (ערוך דבש ח"ב דרוש א) את דברי הזר הקדוש על המבקשים בראש השנה את צרכי עולם הזה: "המתפללים בראש השנה יזוים הפפורים ובשאר ימי הרחמים רק בעבור חיי הזמן, פרנסה וצרכי העולם הזה, הרי הם פאותם הפלגים שבכל יום צועקים ואומרים הב הב".

יותר מכה, אפלו בבקשות האדם על חיי העולם הזה צריך לכוון שיוכל לקיים את התורה ולשוב בתשובה, שהרי כבר אמרו חז"ל (ירושלמי ע"ג א): "פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". וגם בתפלתו על הפרנסה כוון שיוספק לו' מזונותיו ברוח כדי שיוכל לעבד את ה' בלי טרדה ומניעה.

החשיבות המיוחדת לתפלות הימים הנוראים

במדורש תהלים (קב) הביאו חז"ל את הכתוב (תהלים קב יח): "פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם", ובארו זה רמז דוד המלך עליו השלום לבני הדורות האחרונים, שהנם כערער בערבה ואין להם לא כהן ולא נביא שיכפרו בעדם, אף יש להם את התפלה המיוחדת שהם אומרים בראש השנה וביום הכפורים - תפלה שאותה לא יבזה הקדוש ברוך הוא ועתידה היא לעמוד לזכותם ולכפר עונותיהם.

עניית אמן מצילה מהמקטרגים

"יתצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו; ונתקה את מוסרותינו ונשליכה ממנו עבתימו" (תהלים ב א-ג).

נראה כי מזמור זה נכתב על יום ראש השנה, שבו מתחזקים המקטרגים המבקשים לנתק בין נפגות ישראל לאביהם שבשמים, קשר המתבטא ביהוד הפלא הנעשה בעניית אמן שהיא בגיטריה 'הי' ו'אדן', והדבר רמזו בתבות: 'נתקה את מוסרותימו' - ראשי תבות: אמן.

אולם כאשר ישראל מקפידים על עניית אמן, יוצרים הם חבל חזק, ככתוב (דברים לב ט): "יעקב [בג'מטריה ב' פעמים אמן] חבל נחלתו", שבו הם 'קושרים' את המקטרגים ומונעים אותם מלקטרג עליהם, כנאמר הכתוב (תהלים קמט ח): "לאסר מלכיהם בזמנים".

עבודת ישראל ראש השנה: שומר אמונים מאמר פתחו שערים פרק טו

ונאמר אמן

ביום הדין הגדול, עת כל ברכה היוצאת מפי יהודי משמשת כפרקליט בעבורנו, נזכר כי עניית אמן פחה רב לפעל שהברכה תתקם ותתקבל באהבה וברצון. לשנה טובה תפתבו ותחתמו ולא לתר לחיים טובים... אמן.

אמן, כי אני מאמין.

בברכה שלמה

יפוי יקר! בראש השנה הבא עלינו לטובה, ודאי תתברך מפי ידידיך בברכת: "לשנה טובה תכתב ותחתם..." כדאי שתקפיד לענות אחריהם "אמן", ורק לאחר מכן להשיב להם באותו המטבע שברכוך.

פיוט 'נתנה תקף'

אחד הרגעים המרגשים ביותר במהלך תפלות ימי הדין הוא שעת אמירת הפיוט 'נתנה תקף'...

רבי אמנון ממגנצא

אחת הסבות העיקריות לגוש הכביר האופף את אומר הפיוט, הוא בשל הספור המרטיט שבקשר בו; אותו ספור שנדפס במחזורים על אודות מחברו הקדוש רבי אמנון ממגנצא...

סדר הפיוט

פיוט זה שהוא חלק מסדר קדשת היום, עוסק במשמעותם של הימים הנוראים בקרב דרי מעלה ודרי מטה...

וסימו של הפיוט: 'אמת כי אמת הוא יוצרם' וכו' מסביר את אפסותו של האדם אשר 'סידו מעפר וסופו לעפר'...

כאן המקום להביא את דברי 'האור החיים' הקדוש (פמדר טו כב): קיימות שלוש דרגות בשבח הנורא: האחת היא השבח וההלל שנותנים לו פמליא של מעלה...

אולם השבח הגדול מכלן הוא השבח שנותנות לפניו אותן נשמות שעדין נמצאות בגוף באי העולם הזה...

לפיכך בחלק המסכים פיוט זה, קודם שנתפתח באמירת הקדשה, מקדימים אנו ומתארים את שפלותנו: 'אדם יסודו מעפר'...

ומאליו יקרב

ידוע היה הרב הקדוש בעל 'שפע חיים' מצאנו בעבודת התפלה המפלאה שלו, אשר התבטאה עשרת מונים במהלך תפלות הימים הנוראים...

באחת משיחותיו הסביר: אלו היה הפרוש 'ומאליו יקרב' פשוטו, הרי אין בדבר כל נפקא מנה...

אלא יש לבאר כי במצוות התורה יש דברים שעושה האדם בעצמו, אולם יש דברים הנעשים מאלהים...

אדם יסודו מעפר... בנפשיו יביא לחמו

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל רגיל היה לבכות בעת שהיה אומר 'בנפשיו יביא לחמו'...

לעמדת זאת בשם הרב הקדוש רבי מאיר מד'זקוב ז"ע הביאו שבאר על פסח הפיוט: 'בנפשיו יביא לחמו'...

יש בנתנו ענין לציון כאן את דברי הרב הקדוש בעל 'חדושי הרי"ם', כי הטעם שבוכים באמירת אדם יסודו מעפר וסופו לעפר...

ישועה מפתיעה לאחר עשרים ושבע שנה

עשרים ושבע שנים של צפיה, היש מי שיכול לעמוד בכך?!

אצל משפחת מ. היתה זו מציאות חיים. עשרים ושבע שנים קשות מנשאל שבהן צפו לישועת ה' מרפכות היו משלוש מאות עשרים וארבעה חדשים...

אם היו כאלו שלאחר תקופה כה ארוכה תארו לראות אצל בני האג מ. יאוש, הרי שתקנתם התבררה. משפחת מ. לא חדלה לרגע מלקוות אל ה', לחזק ולאמץ את לבם באמונה כי ישועתם בוא תבא.

היה זה בשלהי ביון-הזמנים של חדש מנחם אב תש"ס. במרבית בתי ישראל היו ההורים עסוקים במלוי צרכי ילדיהם המשוועים לפעילות כזו או אחרת שבה יעבירו את הימים האחרונים של החפשה...

לקראת הצהריים יצא הרב מ. מהבית לכוון תחנת האוטובוס, בדרךכו לשפך שיח לפני קונו סמוך לכתל המערבי שבירושלים. דרך לא קצרה עמדה לפניו; היה עליו לנסע באוטובוס מהצמת הקרוב למושב מגוריו אל עבר עיר המחוז, משם לעלות על אוטובוס נוסף שיובילו אל התחנה המרכזית בירושלים...

בדיו נשאל הרב מ. תיק כבוד, ששכנו בו כבוד כמה עשרות ברוכים קשיחים שעליהם הדפסה ברפת אשר יצר באותיות גדולות ומאירות עינים, ובתחתיתם הופיעה בקשה צנועה להזכיר אותו ואת משפחתו לישועת ה'...

'לצער גם בתי הגדולה מצפה זה שנים ארוכות לילדים. גם תחני מגיע לכאן מדי יום להתפלל, אולם לשמחתו אין הוא נאלץ להשתלט ממרחקים משום שהוא מתגורר בקרבת מקום'.

בשעות הבאות שקוימים היו השנים בשפיכת שיח לפני האב הרחמן שמעולם לא זזה שכינתו ממקום קדושו זה. משחקלפו השעות והרב מ. סים את תפלתו, החליט להמתין קמעא עד שיגמר היחודי השפוף להתפלל...

מזוית עינו הבחין הרב מ. בדמות שפופה העומדת בקצה החדר. אף אדם זה היה שקוע ראשו ורבו בספר התהלים שלפניו כשעיניו זולגות דמעות בתפלה.

בשעות הבאות שקוימים היו השנים בשפיכת שיח לפני האב הרחמן שמעולם לא זזה שכינתו ממקום קדושו זה. משחקלפו השעות והרב מ. סים את תפלתו, החליט להמתין קמעא עד שיגמר היחודי השפוף להתפלל...

דקות מספר לאחר מכן סים האיש את תפלתו. הוא נשק בחם לספר התהלים, וכשפנה לצאת נפגשו עיניהם.

בשיחה הקצרה שהספיקו לקשר בדרך לאוטובוס התגלגלה לרב מ. הידיעה המפתיעה כי בן שיחו אינו אחר מהתנו של המזכיר שעמו שוחח. המחשבה על הגורל המשטר הקושר ביניהם הביאה אותם לידי סגרת רוחות, והם נפרדו זה מזה בעינים דומעות ומלאות תקווה.

עם שובו לביתו חשו הרב וזוגתו כי התקוה מתעוררת ומתחדשת לבדם ביתר שאת, וכך חלפו עליהם ימי חדש אלו בסבב של תפלות מרטיטות בכתל המערבי.

ראש ימי ראש השנה עשו משפחת מ. בירושלים עיר הקדש, סמוך ונראה לכתל המערבי, כדי שבתוך אותה התעוררות מיוחדת, לא שכן הרב מ. את שפתיו לגורל, אותם אחים לצרה שהפיר בשנים האחרונות, שאליהם הצטרף לאחרונה הידיד החדש מהכתל. והוא הקפיד להזכיר אף אותם בתפלותיו לישועה ולרחמים.

הישועה אכן הגיעה. כמאמר חז"ל (ב"מ צב א): 'המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר - הוא ונעה תחלה'; לאחר עשרים ושבע שנות צפיה, בחדש אב תשס"א נפקדה משפחת מ. בתניקת בריאה ושלמה, אוצר נפלא ממתנת שמים. היה זה שנה בדיוק לאחר אותה תפלה בלתי נשכחת בכתל המערבי, והיא לפלא.

מרבועים לאחר הלה צלצל הטלפון במשרדו הכתל המערבי. מעבר לקו ענה קול מפר. היה זה אותו מזכיר מלפני שנה. בקול נרגש ספר לו הרב מ. על הישועה שזכה לה.

שתיקה של הפתעה נשמעה מעבר לקו, וזא הניב המזכיר בהתרגשות: 'לא תאמינו, אך גם בתי הפכה לפני ימים מספר לאם...'

הרב מ. עמד דקות מול ההשגחה המפלאה שזכה לראות אל מול עיניו. אף תדהמתו גדלה שבעתים בחדשים הבאים, כאשר בזה אחר זה נפקדו כמה מידדיו שעליהם התפלל בחדשים האחרונים בדבר ישועה ורחמים. והיה לפלא.

למן אותו היום ואילך, על עצם היום הזה לא נלאים משפחת מ. לספר לכל מכיריה על הנס הגדול שהתרחש עמם, שיכול היה ללמד פרק את כל המצפים לישועה: התפללו, בקשו בדמעות וזלעזל אל תרופה; יש לנו אב גדול ואוהב במרומים אשר את הדמעות מוחין בבית גנניו עד לרגע הכוון שבו יפתחו השערים לישועתכם.

מ'רנה לצמא' יתרו תשע"ד